

DE ONTGINNING.

De gemeenten Echt en Ohé en Laak waren vroeger vereenigd. De gemeente was te groot, werd gesplitst. Ohé en Laak kreeg bij de deeling der eigendommen een stuk van het Heizelaarsbroek, dus eene bezitting, midden in Echt. Dat gaf later, toen er sprake was van ontginning en verkoop, een groot proces. langdurig, langdradig, kostbaar en vervelend. Toen het proces, een prettig object voor de rechtsgeleerden, anders gezegd advokaten, maar minder aangenaam voor de betrokkenen, eindelijk beslist en besloten werd door een vergelijk, kon men beginnen met ontginnen. De heeren Dom. van Ophoven en Reuten hadden met goed gevolg reeds groote stukken ontgonnen, nu begonnen de Paters Trappisten ook mede te helpen in 't nuttige werk.

Aan dit ontgonnen moeras was ook een merkwaardige sage verbonden, namelijk die der Pepinusbrug.

Pepijn, zoo vertelt het volk, was een groot koning in het land der Franken. Waar het Frankenland lag, daarover heeft men geen goed begrip, maar 't begon in ieder geval aan 't Grasbroek bij Susteren en ging dan Zuidelijker, zegt men. Af en toe ging Pepijn in een zwaren reiswagen naar Odiliënberg. Zijn wagen zakte bij den overtocht van het Broek in het slijk. Goede raad was toen duur. Maar de goede lieden van Pey en Slek kwamen opdagen en hielpen hem uit den nood en den wagen uit het slijk. Dankbaar voor de hulp schonk hij het Broek aan de dorpingen en liet ter plaatse, waar hem 't ongeval overkwam, een koperen brug leggen. Deze vande men de Pepinusbrug.

In het land van Cuyck heeft men een ander verhaal. Daar zakte een freule met een reiswagen te Boxmeer in het slijk en werd ze door de rappe Boxmeersche jongelieden geholpen. Zij, even vrijgevig als Pepijn, schonk een gift telken jare uit te keuren nl. „een halven verkescop, een brood, een metworst zeven ellen lang, een half ton bier“. De uitkeering geschiedt nog steeds op Vastenavondmaandag.

Te Echt gelooven velen nog aan de Pepinussage. Toen men bij het graven der nieuwe ontginningsbeek de oude brug moest verleggen, ging men bij volle maan, zooals het behoort, en zwijgend aan 't graven, om de beroemde koperen brug op te delven. Men vond de sporen eener oude steenen brug, groote ijzeren klinknagels, verroeste krammen, maar van koperen platen geen spoor.

De werkelijkheid stelde hier onbarmhartig de sage in 't ongelijk.

Pepijn trok dan met zijn wagen naar de Diergardtshoeven, dan langs Annadaal door den Sluffert over het Reutjen naar Odiliënberg.

Bij de Diergardtshoeven ligt nog aan 't moeras een oude versterking met dubbele grachten omgeven, waarin ik dikke roode en blauwe leien van een afdekking vond en ook een stuk van een Romeinsche warmtegeleiding of van een hypocaustum. Oe weg, dien Pepijn volgde, schijnt dus wel een bekende baan te zijn geweest.

De Diergardt is een oude ontginning met enkele hoeve. Aan deze hoeve was een eigenaardig recht verbonden, het leveren van de lange stokken voor den kerkenwischer, de „kuusch“ of ragebol voor de Echter Kerk. Daarvoor hield men op Kerstmacht de groote kerkdeur zoelang gesloten, tot Diergardtsboer met zijn familie, die ongeveer twee en een half uur ver moest komen, er was met zijn stokken. Deze tikte dan tegen de poort, zingende:

Doojt ope de deur, de kuus van den Deelgart schieit er veur.

Dan ging de poort open, de boer trok voorop de kerk binnen, en het volk volgde hem. Het gebruik is thans afgeschaft. Er zijn meer kerken en kapellen gekomen, de wegen zijn verbeterd en men vindt weinig lange spichtige boomen meer, wijl ze vroegtijdig gekapt worden. De eigenaars laten het hout geen tijd zoo hoog op te schieten. Sinds 25 jaar is het uitzicht der streek bij Lilbosch en de Pepinusbrug geheel veranderd. Wie heeft deze verandering door zijn durven, door zijn kennis en wijskracht gebracht?

Dominicus van Ophoven, geboortig van Monfort, was he, die als pionnier der ontginningen, niet alleen in Duitschland, in de Principeel bij Mill, maar ook hier optrad. Gesproken uit een familie die van ouder tot ouder in Montfort gevestigd, waaraan ze verschillende schepenen en burgemeesters leverde, kende hij de gesteldheid en den aard der moerasachtige en woeste gronden en was de eerste, die de kunstmesl op oordeelkundige wijze wist te gebruiken. Dat werkte voortreffelijk en de Echter ontginningen getuigen nog steeds van zijn kennis en doorzicht. Ook zijn kinderen en behuwdkinderen wijdden zich aan dien tak van landbouw, de heer Ign. van Ophoven in Uden en elders, mej. Phil. van Ophoven in Well en de Principeel de heer Jacq. van Ophoven in Ottersum en de Venraysche Peel.

Stil haar weg gaande, heeft deze familie in een kwart eeuw meer woeste grond in bouwland omgezet dan menige groote gemeente.

Waar de moerassen lagen, golft nu in Echt het koren; waar de diepste plekken waren staan nu wissel. Daar achter heeft Ruijten Echt een moeie ontginning. Op den Hegberg, een met hout beplanten heuvel, van den heer Ruijten te Roermond ligt nu een groote hoeve, bewoond door den heer Burger, en lange, breede wegen verbinden de groote stukken ontgonnen land met Lilbosch, de Abdij der Trappisten, het vreedzame verblijf der Cisterciensers, die met alle kracht mede geholpen hebben, om de duizend hectaren onvruchtbaren grond productief te maken.

(Wordt vervolgd.)

A. F. VAN BEURDEN.